

**KELOMPOK KERJA GURU (KKG) GUGUS 02
KECAMATAN SAWOO KABUPATEN PONOROGO
ASESMEN SUMATIF TENGAH SEMESTER I
TAHUN AJARAN 2026/2027**

Mata Pelajaran	: Bahasa Jawa	Nama	:
Kelas	: V (Lima)	Nomor	:
Hari / Tanggal	: Selasa, 6 Oktober 2026	Nilai	:
Waktu	: 90 Menit (Jam ke-2)	TTD Ortu	:

A. SOAL PILIHAN GANDA

Wenehana tandha ping (X) ing aksara a, b, c, utawa d ing wangsulane sing paling bener!

Wacanane tulisan ing ngisor iki kanggo mangsuli pitakon nomer 1 tekan 10!

Asal-Usul Gunung Bromo

Ing jaman biyen, ana kraton kang kena serangan mungsuh. Roro Anteng, putri saka kraton mau, banjur ngungsi menyang alas lan manggon ing dhaerah pegunungan. Ing kono, dheweke ketemu karo Joko Seger, putrane pandhita. Sakloron banjur bebojoan lan dadi cikal bakal masarakat Tengger.

Sawise pirang-pirang taun bebojoan, Roro Anteng lan Joko Seger durung diparingi anak. Banjur dheweke padha tapa lan nyuwun marang Hyang Widhi ing puncak gunung. Panyuwunane dikabulake, nanging kanthi syarat: anak sing paling wuragil kudu dikurbanake menyang kawah gunung minangka cundhuk pratandha syukur.

Sawise duwe 25 anak, Roro Anteng lan Joko Seger lali karo janjine. Nanging Hyang Widhi ngelingake kanthi metune geni saka kawah gunung. Kanggo netepi janji, anak wuragil kang jenenge Kesuma kanthi lila legawa nyemplung ing kawah minangka cundhuk kurban supaya kulawargane lan masarakat Tengger tetep slamet.

Kedadeyan iku dadi asal-usul upacara Yadnya Kasada, yaiku upacara sedhekah masarakat Tengger menyang Gunung Bromo kanthi cara nyelehake asil bumi ing kawah gunung minangka wujud syukur lan pangeling-eling marang pangorbanane Kesuma.

1. Sapa asmane putri kang dadi cikal bakal masarakat Tengger?

- a. Kesuma
- b. Roro Anteng
- c. Joko Seger
- d. Dewi Sri

2. Miturut gambar lan wacan ing dhuwur, upacara apa sing dianakake dening masarakat Tengger?

- a. Upacara Kasada
- b. Upacara Ngaben
- c. Upacara Sekaten
- d. Upacara Grebeg

3. Kenapa Roro Anteng lan Joko Seger kudu netepi janji kurban anak wuragil?

- a. Amarga dijaluk dening Kesuma
- b. Amarga kepingin duwe bandha akeh
- c. Amarga wis janji marang Hyang Widhi nalika nyuwun anak
- d. Amarga didhawuhi dening kraton Majapahit

4. Ing crita 'Asal-Usul Gunung Bromo', sapa wae paraga utamane?
 - a. Roro Anteng, Joko Seger, Kesuma
 - b. Roro Anteng, Dewi Sri, Kesuma
 - c. Joko Seger, Kesuma, Raja Majapahit
 - d. Roro Anteng, Joko Seger, Raja Majapahit
5. Ing ngendi papan dumadine crita kasebut?
 - a. Kutha Surabaya
 - b. Gunung Bromo lan dhaerah Tengger
 - c. Kraton Ngayogyakarta
 - d. Alas Roban
6. Perkara apa sing dadi masalah utama ing crita kasebut?
 - a. Roro Anteng lan Joko Seger padu bab bandha
 - b. Kesuma ora gelem manut wong tuwane
 - c. Roro Anteng lan Joko Seger kudu netepi janji ngurbanake anak wuragil
 - d. Masarakat Tengger ora gelem manembah Hyang Widhi
7. Kepingane Kesuma nalika ngerti dheweke kudu dadi cundhuk kurban?
 - a. Mlayu ngedohi kulawargane
 - b. Nesu lan nolak
 - c. Lila legawa nampa kanggo keslametan wong akeh
 - d. Nangis lan njaluk tulung wong liya
8. Yen dietung saka tumindake Kesuma, sikap apa sing bisa dijupuk minangka tuladha?
 - a. Mentingake kepinginane dhewe
 - b. Wani ngorbanake dhiri kanggo kepentingan wong akeh
 - c. Ngendelake kanugrahan sing diduweni
 - d. Nyalahke wong tuwane
9. Nilai moral apa sing bisa dijupuk saka crita 'Asal-Usul Gunung Bromo'?
 - a. Kudu sugih bandha
 - b. Kudu netepi janji lan gelem berkorban kanggo wong akeh
 - c. Kudu wedi marang alam
 - d. Kudu ngoyak drajat lan pangkat
10. Manawa ing jaman saiki, tuladha nindakake nilai moral crita kasebut yaiku ...
 - a. Nglirwakake janji yen wis ora dibutuhake
 - b. Netepi janji sanajan kudu ngorbanake kepentingan pribadi
 - c. Mung gelem tetulung yen entuk imbalan
 - d. Ngalahake kepentingan umum kanggo kepentingan dhewe
11. Tembang macapat yaiku ...
 - a. Tembang dolanan bocah cilik
 - b. Tembang tradisional Jawa kang nduweni aturan guru gatra, guru wilangan, lan guru lagu
 - c. Lagu pop basa Jawa
 - d. Geguritan bebas tanpa aturan
12. Guru gatra, guru wilangan, lan guru lagu ing tembang macapat gunane kanggo ...
 - a. Nemtokake aturan/paugeran anggone nulis lan nglagokake tembang
 - b. Nemtokake jeneng panganggit tembang
 - c. Nemtokake dhapukan gambar ing tembang
 - d. Nemtokake basa sing dianggo

13. Ing ngisor iki tembang kang nduweni watak kang cocog kanggo nelakake pitutur yaiku ...
- Pocung
 - Kinanthi
 - Dhandhanggula
 - Asmaradana

Wacanen tembang Pocung ing ngisor iki kanggo mangsuli pitakon nomer 14 lan 15

Tembang Kinanthi

*Padha gulangen ing kalbu,
ing sasmita amrih lantip,
aja pijer mangan nendra,
kaprawiran den kaesthi,
pesunen sariranira,
sudanen dhahar lan guling.*

14. Miturut tembang Kinanthi ing dhuwur, ana pira guru gatrane?
- 3
 - 4
 - 5
 - 6
15. Guru lagu gatra kaping pisan tembang Kinanthi ing dhuwur yaiku ...
- a
 - i
 - u
 - o

B. SOAL PILIHAN GANDA KOMPLEKS

Wenehana tandha centhang (√) ing kothak ngarep wangsulan sing bener!

16. Cita rakyat kayadene wacan narasi liyanekawangun unsur saka njaba lan njero crita. Unsur kang mangun saka njero diarani unsur intrinsik. Kang klebu unsur intrinsik sajroning crita rakyat yaiku....

- ☐ Amanat
- ☐ Pamawas pangripta
- ☐ Kapitayan pangripta
- ☐ Pendhidhikan pangripta

17. Ing ngisor iki kang nuduhake latar panggonan yaiku
- ☐ Patih Sidapaksa budhal golek menjangan enom menyang alas.
 - ☐ Sri Tanjung anake Ki Buyut Kancur.
 - ☐ Ki Buyut Kancur urip ing Desa parang Alas.
 - ☐ Raja Sulahkrama mrentahake marang Patih Sidapaksa.

18. Pilihen tembang macapat kang gunggunging gatra padha pitung gatra!
- ☐ Sinom
 - ☐ Pangkur
 - ☐ Durma
 - ☐ Dhandhanggula

Tembang Kinanthi

*Padha gulangen ing kalbu,
ing sasmita amrih lantip,
aja pijer mangan nendra,
kaprawiran den kaesthi,
pesunen sariranira,
sudanen dhahar lan guling.*

19. Miturut tembang ing dhuwur, pilihene pratelan sing bener ngenani paugeran tembang Kinanthi!

- ☐ Guru wilangan gatra kaping loro yaiku 8
- ☐ Guru lagu gatra kaping telu yaiku i
- ☐ Guru wilangan gatra kaping papat yaiku 12
- ☐ Guru lagu gatra kaping papat yaiku i

20. Wacanen maneh tembang Kinanthi. Gatra tembang kang nuduhake paugeran guru 8i

- ☐ Padha gulangen ing kalbu
- ☐ ing sasmita amrih lantip
- ☐ kaprawiran den kaesthi
- ☐ pesunen sariranira

C. SOAL ISIAN SINGKAT

Isenana ceceg-ceceg ing ngisor iki kanthi wangsulan sing bener lan cetha!

- 21. Cita rakyat ngrembakake kanthi cara
- 22. Cita rakyat duweni sipat kang nggambarake kadadeyan kang mokal anane diarani
- 23. Tembang kang sasmitane brangta, kingkin, lan yungyun yaiku
- 24. Tembang macapat sing nggambarake wektu wong isih lagi ana ing kandhutan (durung lair) yaiku tembang

Tembang Kinanthi

*Yen wus tinitah wong agung,
Aja sira gumunggung dhiri,
Aja raket lan wong ala,
Kang ala lakunireku,
Nora wurung ngajak-ajak,
Satemah anenulari.*

25. Adhedhasar tembang ing dhuwur, guru wilangan gatra kaping telu tembang Kinanthi yaiku

D. SOAL URAIAN

Wangsulana pitakon-pitakon ing ngisor iki kanthi ringkes lan cetha!

- 26. Cita rakyat kayadene wacan narasi liyanekawangun unsur saka njaba lan njero cita. Unsur kang mangun saka njero diarani unsur intrinsik. Jlentrehna kang diarani parga sajroning unsur cita rakyat lan sebutna jinise paraga!
.....
.....
.....
.....

27. Cita rakyat kang sumebar ing masyarakat nduweni ragam versi kang macem-macem. Jlentrehna kenengapa cita rakyat duweni ragam versi?

.....

.....

.....

.....

Tembang Kinanthi

*Anoman malumpat sampun,
Prapteng witing nagasari,
Mulat mangandhap katingal,
Wanodya yu kuru aking,
Gelung rusak wus wor lemah,
Kang ngigo-igo kaeksi.*

28. Adhedhasar tembang Pocung ing dhuwur, tulisna: (a) guru gatra, (b) guru wilangan saben gatra, lan (c) guru lagu saben gatra kanthi lengkap!

.....

.....

.....

.....

Wacanen tembang Kinanthi ing ngisor iki kanggo mangsuli pitakon nomer 29 lan 30!

Tembang Kinanthi

*Padha gulangen ing kalbu,
ing sasmita amrih lantip,
aja pijer mangan nendra,
kaprawiran den kaesthi,
pesunen sariranira,
sudanen dhahar lan guling.*

29. Adhedhasar tembang Kinanthi ing dhuwur, jlentrehna isi lan pesen apa sing kinandhut sajrone tembang kasebut!

.....

.....

.....

.....

30. Saka pesen tembang Kinanthi ing nomer 29, kepiye carane kowe bisa nrapake pitutur kasebut ing panguripan padinan minangka siswa?

.....

.....

.....

.....